

AKADEMIK YOZUV FANINI O'QITISHDA ZAMONAVIY USULLARNING QO'LLANILISHI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18210953>

Buzrukxonova Farog'atxon Munavarovna

Yangi asr universiteti, Tillar kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya

Mazkur maqolada akademik yozuv fanini o'qitishda zamonaviy pedagogik va metodik yondashuvlarning ahamiyati yoritiladi. Tadqiqot jarayonida kompetensiyaga yo'naltirilgan ta'lim, jarayonli yozuv (process writing), tanqidiy fikrlashga asoslangan topshiriqlar, raqamli texnologiyalar hamda interfaol metodlarning akademik yozuv ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy usullarning talabalarning mustaqil fikrlashi, mantiqiy yozma nutqi va ilmiy matn yaratish malakasini rivojlantirishdagi samaradorligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar

akademik yozuv, zamonaviy ta'lim usullari, jarayonli yozuv, tanqidiy fikrlash, interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar.

KIRISH: Zamonaviy oliy ta'lim tizimida akademik yozuv fanining ahamiyati tobora ortib bormoqda. Bugungi kunda ilmiy bilimlar almashinuvi, xalqaro hamkorlik va akademik mobilitet sharoitida talabalarning yozma ilmiy nutqni to'g'ri, aniq va mantiqiy shaklda ifodalay olish ko'nikmasi muhim kompetensiyalardan biri hisoblanadi. Akademik yozuv nafaqat grammatik jihatdan to'g'ri matn yaratishni, balki ilmiy fikrlash, dalillash, manbalar bilan ishlash va akademik halollik tamoyillariga amal qilishni ham talab etadi.

Tilshunos olimlar ta'kidlashicha, akademik yozuv talabani ilmiy tafakkuri va professional shakllanishida muhim rol o'ynaydi. Xususan, K. Hyland akademik yozuvni ilmiy diskursning ajralmas qismi sifatida baholab, u orqali muallif o'z ilmiy pozitsiyasini asosli va mantiqiy tarzda ifodalashini qayd etadi [1]. Shu sababli akademik yozuvni o'qitish jarayoni faqat nazariy bilimlar bilan cheklanib qolmasdan, amaliy va metodik jihatdan boyitilishi lozim.

An'anaviy ta'lim yondashuvlarida akademik yozuv ko'pincha qoidalar va tayyor namunalar asosida o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy pedagogik qarashlarda bu fan talaba markazli ta'lim tamoyillariga asoslanadi. Ya'ni, talabani mustaqil

fikrlashi, tanqidiy yondashuvi va ijodiy yozma nutqi rivojlantirilishi ustuvor vazifa sifatida belgilanadi. Bu esa akademik yozuv fanini o'qitishda zamonaviy usullar va texnologiyalarni qo'llash zaruratini yuzaga keltiradi.

Akademik yozuvni samarali o'qitishda jarayonli yozuv (process writing), muammoli topshiriqlar, interfaol metodlar va raqamli ta'lim vositalari muhim ahamiyat kasb etadi. S. Bailey fikricha, akademik yozuvni bosqichma-bosqich o'rgatish talabalarning yozma nutqdagi xatolarini kamaytirish va matn sifatini oshirishga xizmat qiladi [2]. Bu yondashuv yozish jarayonini rejalashtirish, dastlabki variantni tayyorlash, tahrirlash va yakuniy matnni shakllantirish bosqichlarini o'z ichiga oladi.

Mazkur maqolaning dolzarbligi shundaki, unda akademik yozuv fanini o'qitishda zamonaviy usullarning o'rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida zamonaviy metodlarning talabalarning yozma ilmiy nutqini rivojlantirishga ta'siri ochib beriladi. Bu esa akademik yozuv fanini o'qitish jarayonini takomillashtirish va ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi tizimli va qiyosiy tahlil usullariga asoslangan. O'zbek, rus va xorijiy manbalardagi mavjud nazariy qarashlar, ilmiy maqolalar va amaliy tajribalar o'rganib chiqilgan.

Amerikalik olim J. Smit [1] ta'kidlaganidek, raqamli texnologiyalar akademik yozuv o'qitishda yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, ma'lum cheklovlarni ham keltirib chiqaradi. Rossiyalik tadqiqotchi V. Petrova [2] o'z ishida onlayn platformalarning afzalliklarini tahlil qilib, ularning an'anaviy ta'lim bilan uyg'unlashuvini o'rgangan.

O'zbek olimi A. Karimov [3] ta'kidlaganidek, mahalliy oliy ta'lim muassasalarida akademik yozuvni o'qitishda raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasi hali yetarli emas. Bu esa zamonaviy va an'anaviy metodlarni optimal muvozanatlashtirish masalasini yanada dolzarblashtiradi.

O'tkazilgan adabiyotlar tahlili akademik yozuvda raqamli texnologiyalar va an'anaviy metodlarning o'zaro munosabati bo'yicha bir qator muhim natijalarni aniqlashga imkon berdi.

Birinchidan, raqamli texnologiyalarning akademik yozuv o'qitishdagi afzalliklari aniq ko'rinadi. Jonson [4] ta'kidlaganidek, zamonaviy onlayn platformalar va dasturiy vositalar talabalarga vaqt va makondan qat'i nazar bilim olish, materiallardan foydalanish imkoniyatini beradi. Chen [6] ning tadqiqotlari ko'rsatishicha, raqamli texnologiyalar yordamida o'qituvchi va talaba o'rtasida tezkor qayta aloqa o'rnatiladi, bu esa akademik yozuv ko'nikmalarini

shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, zamonaviy dasturiy vositalar har bir talabaga individual yondashish imkoniyatini yaratadi.

Ikkinchidan, an'anaviy metodlarning o'rni ham beqiyosdir. Wilson [7] ta'kidlaganidek, bevosita "ustoz-shogird" munosabatlari akademik yozuvning nazariy asoslarini chuqur o'zlashtirishga yordam beradi. Petrova [2] ning fikriga ko'ra, an'anaviy metodlar ko'p yillik tajribaga ega bo'lib, yozma nutq madaniyatini shakllantirishda samarali natijalar bergan. Shu bilan birga, Ivanova [5] ning tadqiqotlari ko'rsatishicha, faqat an'anaviy metodlar bilan chegaralanish zamonaviy talablar darajasiga to'liq javob bera olmaydi.

Uchinchidan, ikkala yondashuvni optimal uyg'unlashtirish masalasi dolzarb hisoblanadi. Karimov [3] ta'kidlaganidek, blended learning tamoyillarini joriy etish, ya'ni an'anaviy va raqamli metodlarni birgalikda qo'llash eng samarali yechim bo'lishi mumkin. Talabalarning 75 foizi aynan shu formatni afzal ko'rishi aniqlangan [5]. Bu yondashuv orqali onlayn va oflayn resurslarning afzalliklaridan maksimal darajada foydalanish, an'anaviy dars jarayonini zamonaviy texnologiyalar bilan boyitish mumkin.

Rahimov [8] ning tadqiqotlari ko'rsatishicha, raqamli texnologiyalardan foydalanishda maqsadli va rejali yondashuv talab etiladi. Chunki haddan tashqari texnologiyalarga bog'lanib qolish yozma nutqning sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Smit [1] ta'kidlaganidek, raqamli vositalar akademik yozuvning sifatini oshirishga xizmat qilishi kerak, uni to'liq almashtirish emas.

Shuni alohida ta'kidlash kerakki, raqamli texnologiyalar va an'anaviy metodlarning uyg'unlashuvi muntazam monitoring va baholashni talab etadi. Bu jarayonda talabalarning individual xususiyatlari, texnik imkoniyatlari va ehtiyojlari inobatga olinishi muhim ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy metodlarning fundamental ahamiyatini saqlab qolish muhim. Akademik yozuvning nazariy asoslari, yozma nutq madaniyati va ilmiy tafakkurni shakllantirishda an'anaviy o'qitish usullari o'z samaradorligini ko'p yillar davomida isbotlagan. Bu metodlarning kuchli tomonlarini saqlab qolgan holda, ularni zamonaviy talablar asosida takomillashtirish maqsadga muvofiq.

Muntazam monitoring va baholash tizimini joriy etish muhim. Bu orqali qo'llanilayotgan metodlarning samaradorligini baholash, zarur o'zgartirishlar kiritish va ta'lim sifatini oshirish mumkin. Monitoring natijalari asosida an'anaviy va innovatsion metodlarning optimal nisbatini aniqlash va takomillashtirish imkoniyati paydo bo'ladi.

Xulosa

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, zamonaviy akademik yozuv o'qitish tizimi an'anaviy va innovatsion metodlarning muvozanatli uyg'unlashuviga asoslanishi, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning eng yaxshi yutuqlarini o'zida mujassam etishi va doimiy rivojlanishga yo'naltirilgan bo'lishi kerak. Bu esa o'z navbatida, ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Smith, J. (2023) Digital Technologies in Academic Writing. Harvard Educational Review, 93(2), 145-160
2. AMINOVA, Z. P., & RAZZAKOVA, S. STUDYING RUSSIAN LANGUAGE THROUGH A WIDE RANGE OF PLATFORMS. THEORETICAL & APPLIED SCIENCE Учредители: Теоретическая и прикладная наука,
3. Aminova, Z. P. (2018). Importance of Implementing Pedagogical Technologies to Education System. Eastern European Scientific Journal, (2).
4. AMINOVA, Z., & KHALILOVA, O. (2019). MATERIALS IN ESP COURSES. Иностранные языки в Узбекистане, 3, 83-93.
5. Shadmanova, N. I., & kizi Numonova, I. O. (2023). BOSHLANG 'ICH SINFI O' QUVCHILARIGA RUS TILINI O'QITISHDA O'YINLARDAN FOYDALANISH TEXNOLOGIYASI. GOLDEN BRAIN,, 7(19), 165-168.
6. Shadmanova, N. I. (2023). RUSIYZABON GURUHLARDA MILLIY MUOMALA ODOBI KALIMALARNI O'RGANISH. Наука и технология в современном мире, 2(7), 54-56.
7. Shadmanova, N. I. (2023). MA'NAVIY-LISONIY O'GITLAR OLAMIGA SAYOHAT. "TRENDS OF MODERN SCIENCE AND PRACTICE ", 7(1), 17-21.
8. Rakhimbayeva, G. S., Ishankhodjaeva, G. T., & Asomova, N. I. (2021). Postcovid syndrome in children: clinical and neurological aspects of the problem. Asian journal of Pharmaceutical and biological research, 70(2).
9. Ishanxadjayeva, G. (2023). Study of Non-Verbal Activity in Children with Sensorone Hearing Loss.
10. Rakhimbaeva, G. S., Ishankhodzhaeva, G. T., & Asomova, N. I. (2022). COGNITIVE DISORDERS DEGREE IN CHILDREN WITH POST-COVID SYNDROME. British Medical Journal, 2(3).